

ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА

УДК 336.1

ПРОБЛЕМИ Й ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСІВ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

© 2016 КОВАЛЕНКО В. М., ДРОПА Я. Б.

УДК 336.1

Коваленко В. М., Дропа Я. Б.

Проблеми й особливості формування ресурсів фінансової системи України

У статті визначено сутність фінансових ресурсів національної економіки та розкрито особливості їх формування у процесі руху грошових коштів між державою, суб'єктами господарювання, домогосподарствами та міжнародними фінансово-кредитними інститутами. Висвітлено економічний зміст і досліджено джерела формування фінансових ресурсів держави, проаналізовано динаміку обсягу бюджетних коштів, держаних запозичень і витрат на обслуговування боргу в Україні. Запропоновано авторське розуміння сутності фінансових ресурсів підприємств, обґрунтовано сукупність джерел їх мобілізації, оцінено динаміку формування власного та сукупного капіталу на вітчизняних підприємствах. З'ясовано сутність і роль фінансових ресурсів домогосподарств у фінансовій системі країни, проведено аналіз доходів, витрат і заощаджень населення. За допомогою кореляційно-регресійного аналізу досліджено взаємозв'язок між валовим внутрішнім продуктом, бюджетними ресурсами, заощадженнями громадян, державними запозиченнями та витратами на їх обслуговування.

Ключові слова: фінансові ресурси національної економіки, фінансова система, суб'єкти господарювання, домогосподарства, державні запозичення, заощадження, власний капітал, ринкова економіка.

Рис.: 6. **Формул.:** 1. **Бібл.:** 8.

Коваленко Віктор Михайлович – кандидат економічних наук, професор, кафедра фінансів, грошового обігу і кредиту, Львівський національний університет ім. І. Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна)

Дропа Ярослав Богданович – кандидат економічних наук, доцент, кафедра фінансів, грошового обігу і кредиту, Львівський національний університет ім. І. Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна)

E-mail: dropa@ukr.net

УДК 336.1

UDC 336.1

Коваленко В. М., Дропа Я. Б. Проблемы и особенности формирования ресурсов финансовой системы Украины

В статье определена сущность финансовых ресурсов национальной экономики и раскрыты особенности их формирования в процессе движения денежных средств между государством, субъектами хозяйствования, домохозяйствами и международными финансово-кредитными институтами. Освещено экономическое содержание, и исследованы источники формирования финансовых ресурсов государства, проанализирована динамика объема бюджетных средств, государственных заимствований и расходов на обслуживание долга в Украине. Предложено авторское понимание сущности финансовых ресурсов предприятий, обоснована совокупность источников их мобилизации, оценена динамика формирования собственного и совокупного капитала на отечественных предприятиях. Определена сущность и роль финансовых ресурсов домохозяйств в финансовой системе страны, проведен анализ доходов, расходов и сбережений населения. С помощью корреляционно-регрессионного анализа исследована взаимосвязь между валовым внутренним продуктом, бюджетными ресурсами, сбережениями граждан, государственными заимствованиями и расходами на их обслуживание.

Ключевые слова: финансовые ресурсы национальной экономики, финансовая система, субъекты хозяйствования, домохозяйства, государственные заимствования, сбережения, собственный капитал, рыночная экономика.

Рис.: 6. **Формул.:** 1. **Библ.:** 8.

Коваленко Виктор Николаевич – кандидат экономических наук, профессор, кафедра финансов, денежного обращения и кредита, Львовский национальный университет имени И. Франко (ул. Университетская, 1, Львов, 79000, Украина)

Kovalenko V.M., Dropa Ya. B. Problems and Features of Forming Resources of the Ukrainian Financial System

The article defines the essence of financial resources of the national economy and discloses features of their formation in the process of flow of funds between the state, economic entities, households and international financial and credit institutions. The economic content of financial resources of the state is highlighted, and sources of their formation are studied; the dynamics of volumes of the budgetary fund, government borrowings and debt servicing costs in Ukraine are analyzed. The author's understanding of the nature of enterprise financial resources is suggested, the aggregate of sources of their generation is justified, the dynamics of forming equity and total capital in domestic enterprises is assessed. The essence and role of financial resources of households in the country's financial system is determined, the analysis of the population income, expenses and savings is performed. Using the correlation and regression analysis there investigated the relationship between the gross domestic product, budget resources, savings of citizens, government borrowings and their servicing costs.

Keywords: financial resources of the national economy, financial system, economic entities, households, government borrowings, savings, equity capital, market economy.

Fig.: 6. **Formulae:** 1. **Bibl.:** 8.

Kovalenko Viktor M. – Candidate of Sciences (Economics), Professor, Department of Finance, Money Turnover and Credit, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79000, Ukraine)

Dropa Yaroslav B. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of Finance, Money Turnover and Credit, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79000, Ukraine)

E-mail: dropa@ukr.net

Дропа Ярослав Богданович – кандидат економічних наук, доцент, кафедра фінансов, денежного обращения и кредита, Львовский национальный университет имени И. Франко (ул. Университетська, 1, Львов, 79000, Україна)

E-mail: dropa@ukr.net

В умовах реформування економіки України залучення достатнього обсягу фінансових ресурсів є визначальним чинником повноти забезпечення потреб об'єктів соціальної інфраструктури, дієвості державного регулювання діяльності суб'єктів господарювання, рівня матеріального й духовного добробуту населення, темпів розвитку інвестиційно-інноваційної сфери та зростання фінансового потенціалу країни загалом. Водночас успішне функціонування фінансової системи пов'язано із управлінням фінансовими ресурсами держави, основна частина яких зосереджена у бюджетній системі. Її ефективність визначає дієвість урядової політики у сфері фінансів, створює передумови для забезпечення стабільності економіки та країни в цілому.

У процесі руху грошових потоків між суб'єктами господарювання, домогосподарствами, фінансово-кредитними інститутами та державою відбувається розподіл та перерозподіл доходів, формування децентралізованих і централізованих фондів грошових коштів, ефективність використання яких впливає на стан національної економіки. З огляду на сказане вище, вирішення проблем, пов'язаних із визначенням джерел мобілізації та раціональним використанням фінансових ресурсів країни, сьогодні набуває особливої актуальності.

Вагомий внесок у розвиток теорії і практики управління фінансовими ресурсами у національній економіці зробили такі вітчизняні та зарубіжні науковці: А. М. Бірман, І. О. Бланк, О. Д. Василик, Ю. М. Воробйов, Т. О. Кізіма, Н. І. Коваленко, І. О. Лютій, О. О. Непочатенко, В. М. Опарін, Ю. В. Пасічник, К. В. Павлюк, А. М. Поддєрьогін, О. О. Терещенко, В. М. Федосов, С. І. Юрій та низка ін.

Тим не менш, наявна проблематика в частині мобілізації та використання фінансових ресурсів зумовлює потребу пошуку нових підходів, що особливо необхідні в умовах кризових явищ і зростання залежності фінансової системи України від зовнішніх чинників впливу.

Метою статті є розкриття економічної сутності й особливостей процесу формування фінансових ресурсів економіки України під впливом глобалізації та внутрішніх трансформаційних змін.

Важливою умовою дослідження економічної природи, ролі та значення фінансових ресурсів є виявлення їхньої залежності від вартісної структури валового внутрішнього продукту. У зв'язку з цим пошуки внутрішніх джерел зростання фінансових ресурсів необхідно проводити як на мікро-, так і на макрорівнях економіки.

Варто зазначити, що у сучасній вітчизняній науці існує низка підходів до трактування сутності фінансових ресурсів економіки з урахуванням пріоритетних для суспільства завдань, зокрема: забезпечення економічного зростання, повної зайнятості, економічної свободи та соціальної справедливості [3, с. 43].

До речі, Н. І. Коваленко визначає їх як ресурси економічної системи, що знаходяться у розпорядженні держави, господарюючих суб'єктів і населення та утворені в процесі розподілу вартості суспільного продукту для задоволення різноманітних потреб суспільства, з одного боку, та сукупність відносин, які мають місце у зв'язку із виникненням та використанням фінансових ресурсів – з іншого [3, с. 44].

На думку С. І. Юрія, фінансові ресурси макрорівня – це грошові фонди, які створюються у процесі розподілу та використання ВВП за певний період часу, а мікрорівня – це акумульовані підприємством із різних джерел грошові кошти, які надходять в обіг і призначені для покриття його потреб. Подібної точки зору дотримується С. В. Мочерний, який висвітлює фінансові ресурси як грошові фонди, створені у процесі розподілу, перерозподілу та використання валового внутрішнього продукту країни [4].

У своїх працях Ю. М. Воробйов зазначає, що фінансові ресурси з теоретичних позицій – це економічна категорія, що характеризує сутність і зміст фінансових відносин у розподільно-перерозподільних процесах соціально-економічної системи держави та виступає їх матеріальним носієм, а з практичних – сукупність коштів, що формуються внаслідок розподілу і перерозподілу вартості валового внутрішнього продукту як на рівні окремої держави, так і всієї світової економіки суб'єктами господарювання, домогосподарствами, державою і місцевою владою з метою забезпечення їх цілеспрямованого продуктивного використання у фондовій і нефондовій формі, що дає змогу одержувати доходи та прибутки від їх володіння та розпорядження на користь як окремих осіб (фізичних або (чи) юридичних), так і всього суспільства [2, с. 20].

Відомий учений О. М. Бірман характеризує фінансові ресурси як виражену у грошах частину національного доходу, сконцентровану безпосередньо в державі чи на підприємствах для використання на розширене відтворення та загальнодержавні потреби [5, с. 33].

К. В. Павлюк визначає фінансові ресурси як грошові нагромадження й доходи, які створюються у процесі розподілу й перерозподілу валового внутрішнього продукту та зосереджуються у відповідних фондах для забезпечення безперервності розширеного відтворення й задоволення суспільних потреб [5, с. 34].

Розмаїття поглядів вчених щодо розуміння сутності фінансових ресурсів дає змогу запропонувати таке визначення їх: це джерела формування майна (активів) і грошових фондів у вартісному вираженні домогосподарств, суб'єктів господарювання та держави, що мобілізуються уч процесі розподілу та перерозподілу ВВП між усіма ланками фінансової системи та забезпечують розвиток національної економіки в цілому.

У зв'язку з цим за ознакою приналежності фінансові ресурси класифікують як державні, суб'єктів господарю-

вання та населення або домогосподарств, а за способами мобілізації – власні, позичені та залучені. Важливе значення має стадія, на якій вони утворюються. На етапі первинного розподілу ВВП фінансові ресурси перебувають у формі таких елементів, як оплата праці найманих працівників, податки (за винятком субсидій), що пов'язані з виробництвом, і валовий прибуток (змішаний дохід). На стадії вторинного розподілу – поточні податки на доходи, майно, внески на соціальне страхування й інші трансферти тощо.

Розглядаючи методи формування, розподілу та використання фінансових ресурсів, необхідно зазначити, що на мікрорівні вони утворюються завдяки дії первинного розподілу створеної вартості, тобто за рахунок розщеплення виторгу від реалізації продукції (робіт, послуг) на заміщення використаних ресурсів (матеріальних, технічних, трудових), сплату податків, соціальних відрахувань і формування прибутку, що є власністю фізичних і юридичних осіб. Розподіл і використання ресурсів на мікрорівні залежить від фінансової стратегії і тактики суб'єктів господарюван-

ня і домогосподарств, а також від діючого в країні механізму їх вторинного перерозподілу. На макро- і мезорівнях формування фінансових ресурсів здійснюється лише після первинного розподілу, коли утворені необхідні елементи вартості, що дає змогу використовувати державний правовий механізм вторинного перерозподілу грошових коштів на користь держави, регіонів і місцевої влади.

Отже, всі вони можуть одержати фінансові ресурси лише після їх утворення суб'єктами господарювання і домогосподарствами через податкові та неподаткові методи. На відміну від суб'єктів підприємництва та домогосподарств, які розподіляють і використовують власні та залучені кошти виходячи із особистих економічних інтересів, державна та місцева влади повинні враховувати потреби суспільства, соціальний і політичний стан і настрої у країні й окремих територіях [2, с. 18].

На рис. 1 наведено взаємовідносини окремих складових (секторів) економік у процесі формування та використання фінансових ресурсів країни.

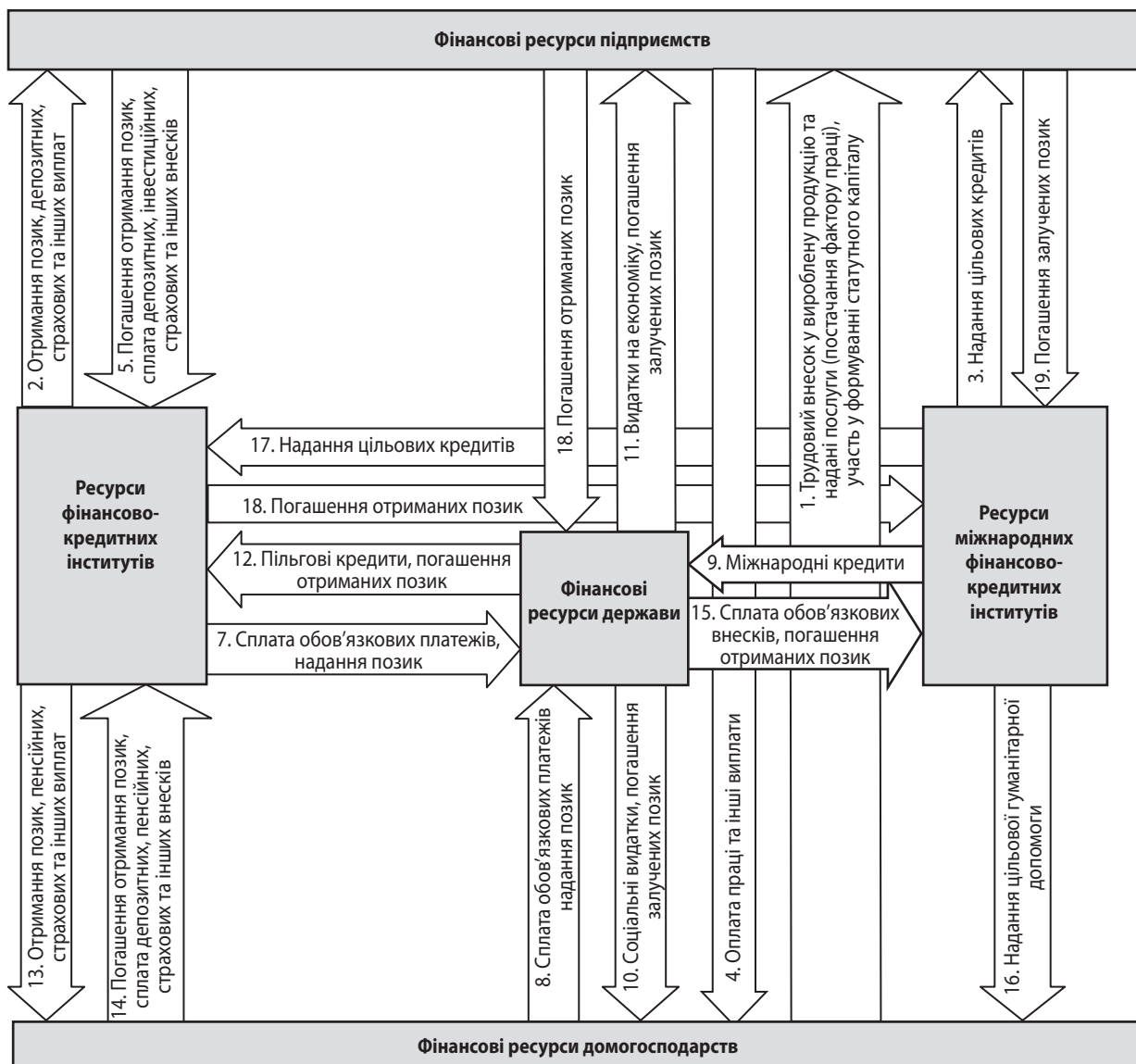


Рис. 1. Рух грошових потоків у процесі формування та використання фінансових ресурсів національної економіки

Формування фінансових ресурсів у господарській системі бере свій початок з уречевленої праці робочої сили, тобто її трудового внеску у вартість виготовленої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання. Крім того, домогосподарства беруть активну участь у формуванні статутного капіталу суб'єктів господарювання шляхом купівлі акцій або надання позики підприємствам, вкладаючи гроші у їхні боргові цінні папери (стрілка 1). Крім того, підприємницька структура залучає кошти своїх працівників у вигляді кредиторської заборгованості з оплати праці, оскільки існує розрив між датою її нарахування та реальною виплатою. З іншого боку, заробітна плата, отримана від суб'єктів господарювання, є головним джерелом формування фінансових ресурсів домогосподарств, а її обсяг впливає на розмір заощаджень, які є визначальним чинником зростання інвестицій в економіці (стрілка 4). У випадку недостатності власних та прирівняних до них коштів, підприємства можуть звернутися за кредитами до банківських установ (стрілка 2), які потім потрібно буде погашати за рахунок валового прибутку (стрілка 5).

У подальшому відбувається мобілізація бюджетних ресурсів державою у вигляді сплати обов'язкових платежів домогосподарствами, підприємствами та фінансово-кредитними інститутами. Останні спрямовують ресурси від тих, хто має їх надлишок, до тих – у кого їх недостатньо (стрілки 6, 7, 8). У випадку дефіциту коштів для фінансування державою витрат, вона може їх позичити у домогосподарств і суб'єктів господарювання за допомогою випуску облігацій внутрішніх позик або залучити кредити від міжнародних фінансових організацій (стрілка 6, 7, 8, 9). У майбутньому такі запозичення погашаються зі сплатою відсотків за рахунок бюджетних ресурсів (стрілка 10, 11, 12).

Основну частку фінансових ресурсів держави становлять бюджетні кошти, за рахунок яких вона здійснює соціальні виплати населенню (стрілка 10), видатки на економіку (стрілка 11), пільгове кредитування підприємницьких структур через банківський сектор (стрілка 12). Водночас підприємства співпрацюють із фінансово-кредитними організаціями і здійснюють вкладення у їхні фінансові ресурси у вигляді отримання інвестиційних, депозитних, страхових та інших продуктів (стрілка 5). Вони також можуть формувати свій капітал за рахунок цільових кредитів (грантів) міжнародних фінансових організацій (стрілка 3), що надаються, зазвичай, на платній основі (стрілка 19).

Формування фінансових ресурсів домогосподарств може відбуватися за допомогою залучення споживчих та іпотечних банківських кредитів (стрілка 13) які потрібно повернути у визначений термін зі сплатою відсотків (стрілка 14). У розвинених країнах населення має змогу мобілізувати кошти за рахунок участі у різних видах недержавного страхування.

Міжнародні фінансові інститути можуть надавати цільові кредити фінансовим корпораціям України (стрілка 17) на платній основі (стрілка 18), а також безповоротну допомогу населенню країни (стрілка 16).

Подана на рис. 1 модель руху ресурсів між окремими складовими фінансової системи України вказує на необхідність збалансування грошових потоків, що дасть змогу поліпшити фінансовий стан економіки в цілому. Приймаючи управлінські рішення в галузі фінансів, органам управління

необхідно прораховувати їх наслідки для усіх складових економіки. Серед переліку останніх провідне місце посідають ресурси держави, що використовуються для фінансового забезпечення діяльності бюджетної сфери, фінансового регулювання економічних і соціальних процесів і стимулювання результатів діяльності.

Централізація частини вартості валового внутрішнього продукту у формі фінансових ресурсів держави у бюджетах різних рівнів дає змогу проводити єдину фінансову політику, забезпечувати перерозподіл коштів на користь пріоритетних галузей економіки, задовольняти на однаковому рівні потреби соціальної сфери, незалежно від того, на якій території функціонують її установи або проживає особа [1, с. 345].

Фінансові ресурси держави – це джерела утворення її майна, активів і грошових засобів у вартісному вираженні, що формуються у процесі мобілізації частини доходів суб'єктів фінансової системи або знаходяться у її розпорядженні на правах власності та слугують для забезпечення виконання державою покладених на неї функцій. Перелік окремих джерел формування фінансових ресурсів держави наведено на рис. 2.

Динаміку обсягу бюджетних ресурсів, державних запозичень України та витрат на їх обслуговування подано на рис. 3.

Дані рис. 3 вказують на постійне зростання державних запозичень, а отже, і витрат на обслуговування боргу, частка яких у доходах зведеного бюджету за період 2005–2015 рр. зросла з 10,28 до 78,85 % (на 68,57 пунктів) та набула загрозливого для економіки України розміру, і може призвести до дефолту, оскільки в останні роки державне кредитування здійснюється для обслуговування раніше отриманих позик. Подолання такої тенденції знаходиться у площині фінансових ресурсів суб'єктів господарювання як базового сектора фінансової системи та домашніх господарств, що в сучасних умовах набувають ознак головної ланки економіки, оскільки їхня частка в обсягах випуску продукції та сплаті податків у централізовані фонди держави постійно зростає.

У процесі діяльності суб'єкти господарювання свої фінансові ресурси використовують як виробничий та інвестиційний ресурс, що є носієм аналітичної інформації для управління їхньою господарською діяльністю. Їм належить особливе місце у фінансовому менеджменті підприємницької структури, оскільки від якості управління капіталом залежить безперервність процесу виробництва та реалізації продукції, ліквідність, платоспроможність і рентабельність.

На наш погляд, фінансові ресурси підприємства – це джерела формування його майна у вартісному вираженні. Вони показують з яких джерел підприємницька структура профінансувала свою діяльність. Фінансові ресурси, як і майно підприємства (машини й устаткування, сировина та матеріали, гроші), мають фізичну форму. Організаційно це набір договорів, які засвідчують внесення своїх часток власниками у статутний капітал, отримання кредиту, відстрочення платежів, випуск цінних паперів тощо. Їх доцільно класифікувати як власні й залучені. До останніх відносять позиковий капітал і кредиторську заборгованість (стає пасиви), яка є відносно безкоштовним джерелом фі-

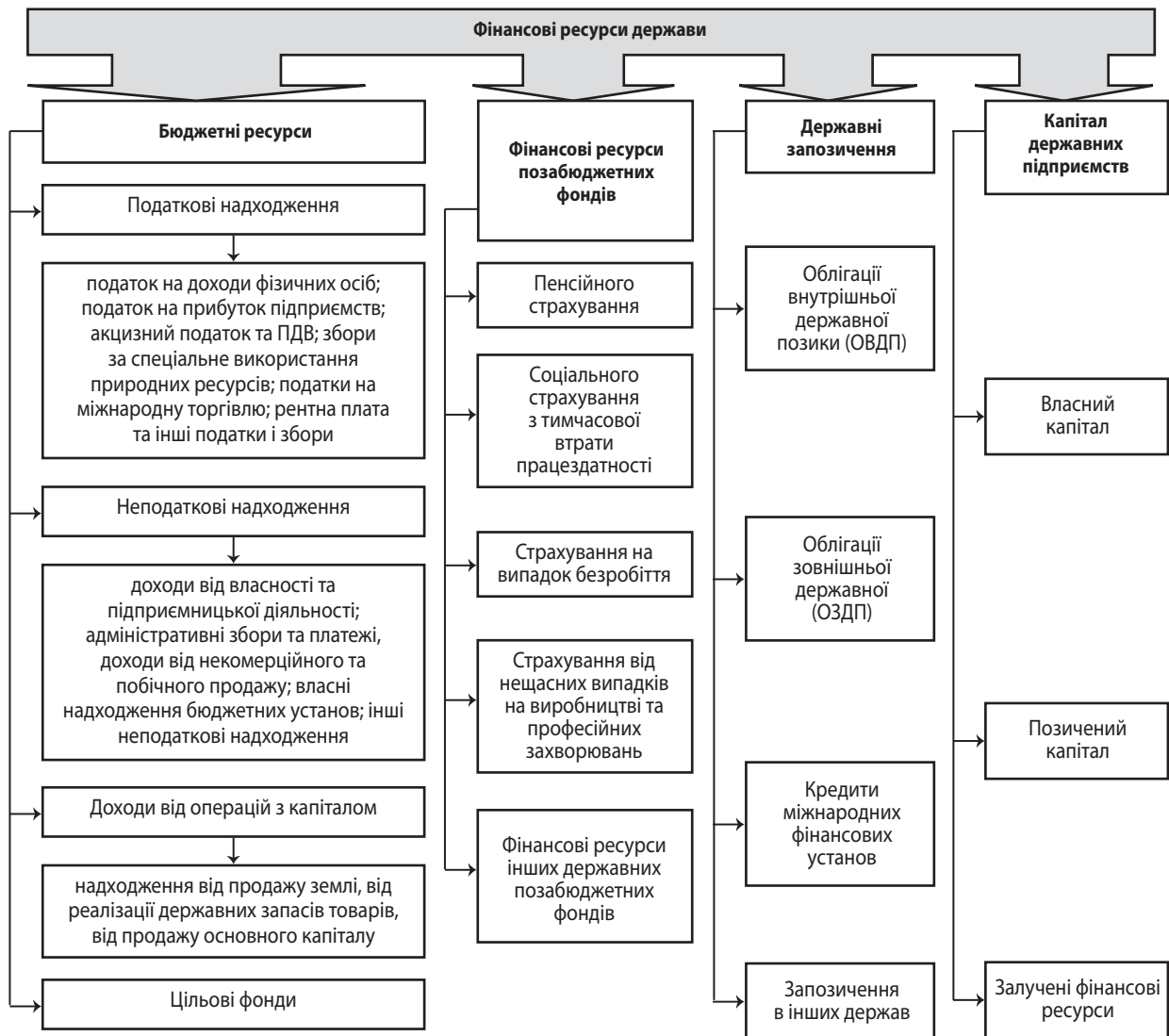


Рис. 2. Джерела формування фінансових ресурсів держави

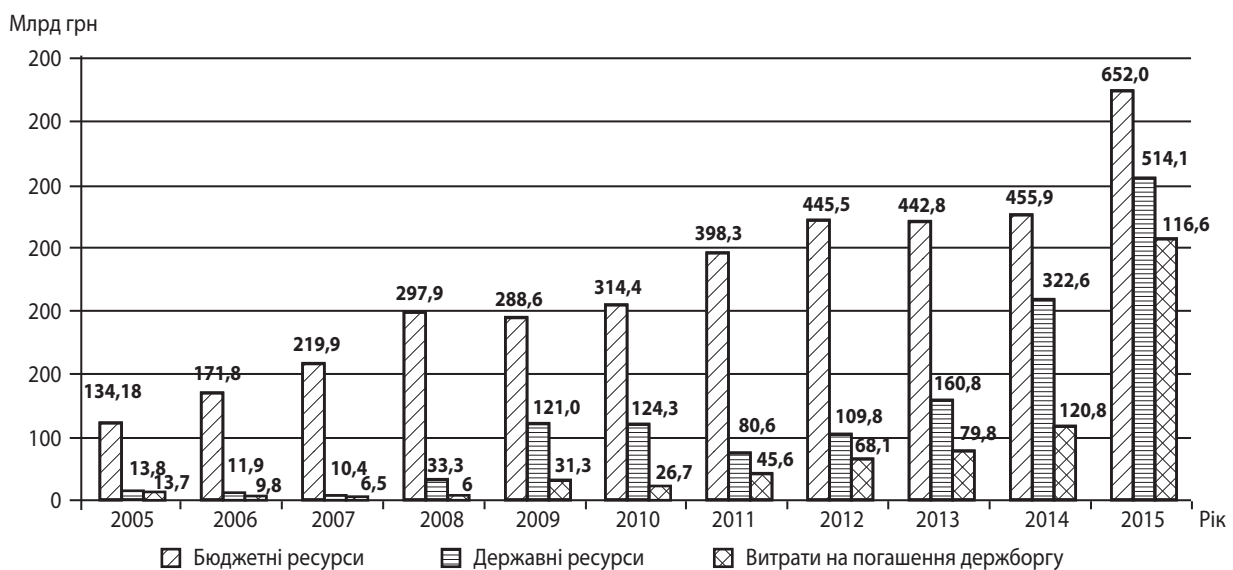


Рис. 3. Динаміка обсягу бюджетних ресурсів, державних запозичень і витрат на обслуговування державного боргу в Україні, млрд грн [7]

нансування. Джерела формування фінансових ресурсів підприємства у деталізованому вигляді висвітлено на рис. 4.

Динаміку обсягу фінансових ресурсів підприємств як головної складової суб'єктів господарювання України зображено на рис. 5.

Подані дані свідчать про постійне зменшення частки власного капіталу у вітчизняних суб'єктів господарювання і зростання їх залежності від зовнішніх джерел фінансування, що є негативним явищем, оскільки сигналізує про загальне погіршення фінансового стану українських

підприємств. Так, за період 2004–2015 рр. ця частка знизилася на 18,62 пункту, хоча обсяг фінансових ресурсів загалом постійно збільшувався. Важливо зазначити, що для забезпечення безперервної виробничо-господарської діяльності у кожного підприємства має бути достатній обсяг фінансових ресурсів, а їхня структура має сприяти досягненню планового рівня прибутковості, зміцненню фінансової стійкості, забезпеченню достатнього рівня платоспроможності та зростанню ринкової вартості загалом.

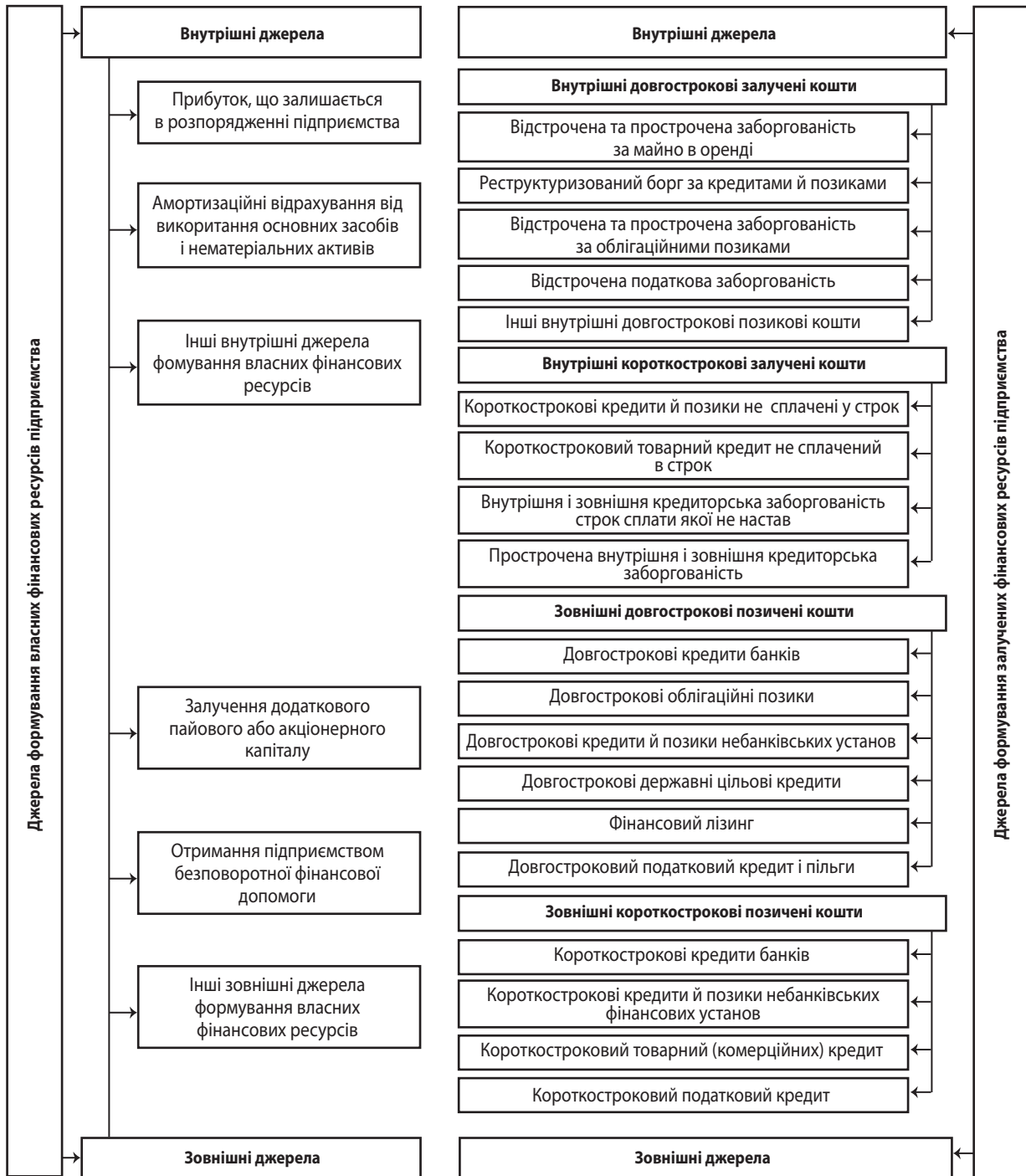


Рис. 4. Джерела формування фінансових ресурсів підприємства

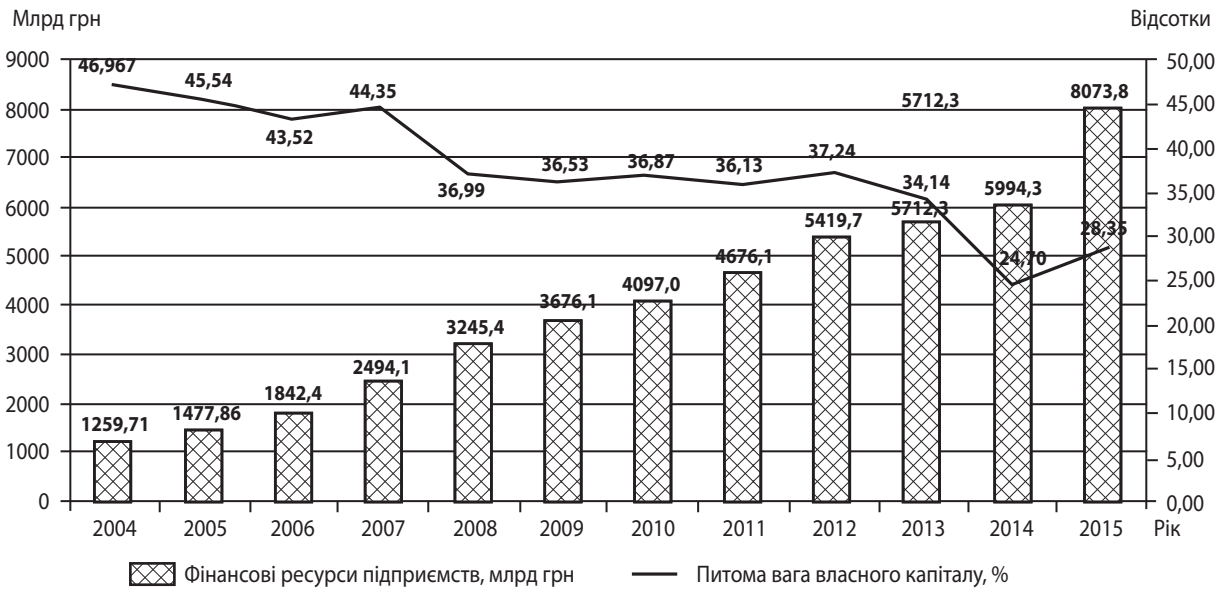


Рис. 5. Динаміка обсягу фінансових ресурсів підприємств України, на кінець року [6]

Варто підкреслити, що фінанси домогосподарств не повинні бути поза увагою фінансової системи, оскільки в умовах демократизації економічних процесів відіграють важливу роль у формуванні та використанні фінансових ресурсів країни.

У результаті проведеного дослідження та порівняно з поширеними тлумаченнями пропонуємо розглядати фінансові ресурси домогосподарств як сукупність сучасних джерел формування їхнього особистого рухомого й нерухомого майна, грошових коштів і їх еквівалентів, споруд, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей тощо у вартісному вираженні. Вони необхідні для здійснення виробничої та іншої суспільної діяльності, виконання фінансових зобов'язань, зростання добробуту, здійснення відтворення та подальшого соціально-економічного розвитку родини (сім'ї). Фінансові ресурси домогосподарств характеризують їхні власні, позичені та залучені джерела формування майна й можливості створення різного роду фондів для забезпечення життєдіяльності соціуму упродовж тривалого періоду часу.

До власних джерел фінансових ресурсів домогосподарств включають: доходи від участі в господарському процесі у статусі найманого працівника: заробітна плата, премії, додаткові виплати, надбавки, подарунки; надходження отримані від здійснення підприємницької діяльності: дохід, прибуток, премії та доплати; сільськогосподарські доходи: різниця між валовим доходом від сільськогосподарської діяльності (обсяг продажів продукції та грошова оцінка спожитої продукції) і витратами на її здійснення; доходи від власності на майно, що виникають при його передачі у спадщину, оренду та реалізації. До цієї групи зараховують орендну плату, роялті, доходи від продажу й отримані при одержанні спадщини, кошти від страхових компаній (відшкодування збитків); надходження від інвестиційної діяльності: доходи, які одержують громадяни у вигляді процентів, дивідендів, спекулятивних прибутків; доходи, що отримують у формі соціальних виплат державними чи недержавними інститутами: пенсії, стипендії, субсидії,

трансферти, допомога; інші доходи, з-поміж яких: допомога від родичів, виграші та призи, знайдене майно, аліменти, гонорари, подарунки, перекази [8, с. 90].

До позикових джерел формування фінансових ресурсів сімей належать: кредити, одержані у фінансових установах; товарно-матеріальні цінності, отримані на умовах кредиту або відтермінування платежу; грошові кошти, залучені від інших громадян на умовах позики тощо.

Динаміку обсягу надходжень, видатків і нагромаджень населення України подано на рис. 6.

Як свідчать дані рис. 6, вітчизняні домогосподарства до 2003 року включно мали від'ємні заощадження, тобто жили у борг. Починаючи з 2004 року вони здійснюють нагромадження, які перманентно зростають до 2013 р., потім поступово знижуються і у 2015 році становлять 279,7 грн в середньому за місяць на одну сім'ю.

За допомогою кореляційно-регресійного аналізу проведемо дослідження впливу на динаміку валового внутрішнього продукту (y) середньомісячних заощаджень одного домогосподарства (x_1), середньої величини фінансових ресурсів підприємств (x_2), доходів зведеного бюджету (x_3), державних запозичень (x_4) і витрат на обслуговування боргу України (x_5) протягом 2005–2015 рр. і отримаємо таку лінійну модель множинної регресії:

$$Y = 27569,32 + 234 \cdot X_1 - 0,01012 \cdot X_2 + 2900,45 \cdot X_3 + 785,9 \cdot X_4 - 804,2 \cdot X_5. \quad (1)$$

Коефіцієнт детермінації у побудованій залежності становить 0,9975 і свідчить про дуже тісний зв'язок між ВВП і зазначеними вище чинниками. Це підтверджує думку про вагомий вплив обсягу залучених фінансових ресурсів у національну економіку на виробництво товарів і надання послуг, тому їхня достатність є визначальним чинником розвитку будь-якої держави. Отже, фінансові ресурси є матеріальною основою функціонування держави, значна їхня частина утворюється у процесі розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту за допомогою низки методів, головним з яких є податки.

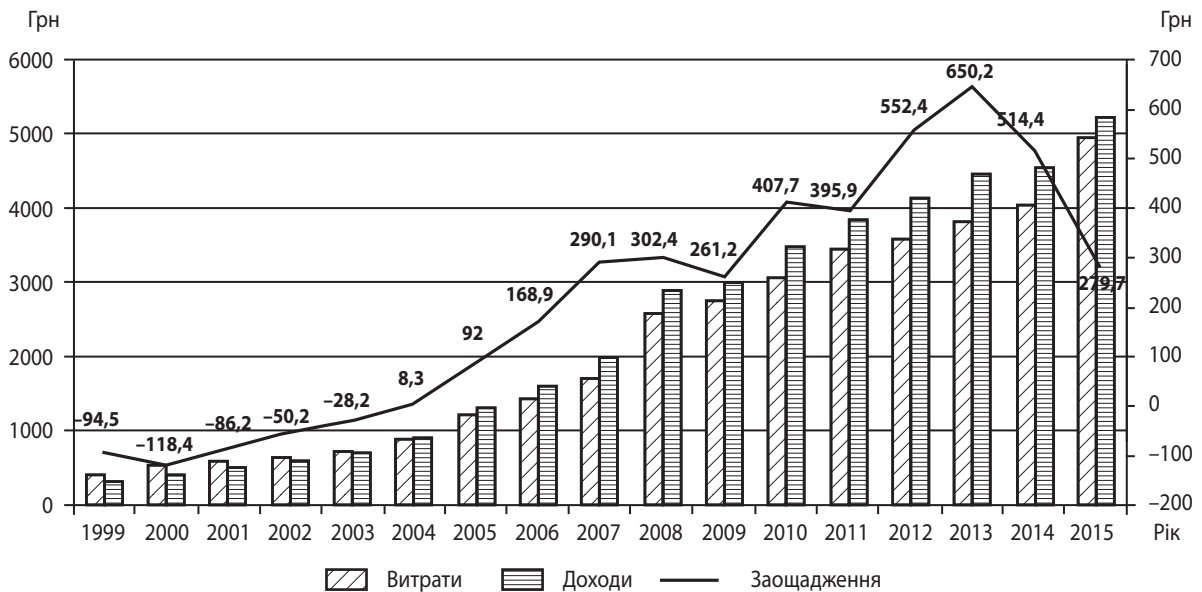


Рис. 6. Динаміка обсягу сукупних доходів, витрат і заощаджень в середньому за місяць у розрахунку на одне домогосподарство України, грн [6]

Фінансові ресурси національної економіки – це сукупність джерел формування майна (активів) та грошових фондів у вартісному вираженні домогосподарств, суб'єктів господарювання та держави, що мобілізуються у процесі розподілу та перерозподілу ВВП між усіма ланками фінансової системи та забезпечують розвиток національної економіки в цілому. Їх формування починається у сфері домогосподарств і суб'єктів господарювання, тому ефективність функціонування цих ланок є запорукою стабільності фінансової системи загалом. За ознакою приналежності фінансові ресурси класифікують як державні, суб'єктів господарювання та населення або домогосподарств, а за способами мобілізації – власні, позичені та залучені. Фінансові ресурси держави, суб'єктів господарювання та населення здійснюють суттєвий вплив на величину валового внутрішнього продукту, тому залучення їх у необхідному розмірі є визначальним чинником розвитку національної економіки

ЛІТЕРАТУРА

1. Бюджетна система: підручник/за наук. ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. Київ: Центр учб. літ.; Тернопіль: Екон. думка, 2012. 871 с.
2. Воробйов Ю. М. Теоретичні засади формування і використання фінансових ресурсів в соціально-економічній системі. URL: http://fbi.crimea.edu/arhiv/2009/nv_4-2009/003vorob.pdf
3. Коваленко Н. І. Еволюція теоретичних поглядів щодо сутності фінансових ресурсів держави. *Економіка та держава*. 2012. № 12. С. 42–44.
4. Козачок І. А. Економічна сутність та джерела формування фінансових ресурсів підприємства. URL: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_2_077.pdf
5. Непочатенко О. О., Мельничук Н. Ю. Фінанси підприємств: підручник. Київ: Центр учб. літ., 2013. 504 с.
6. Державна служба статистики України: офіц. сайт. URL: www.ukrstat.gov.ua

7. Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень «IBSED»: офіц. сайт. URL: <http://www.ibser.org.ua>

8. Салига С. Я., Гнеушева В. О. Теоретичні підходи щодо визначення сутності фінансових ресурсів домогосподарств. *Сталий розвиток економіки*. 2013. № 1. С. 87–91.

REFERENCES

- Biudzhetna sistema* [Budget system]. Kyiv; Ternopil: Tsentri uchbovoi literatury; Ekonomichna dumka, 2012.
- Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy: ofits. sait. www.ukrstat.gov.ua
- Institut biudzhetu ta sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen «IBSED»: ofits. sait. <http://www.ibser.org.ua>
- Kozachok, I. A. «*Ekonomichna sutnist ta dzherela formuvannia finansovykh resursiv pidpriemstva*» [The economic entity and the sources of formation of financial resources of the enterprise]. http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_2_077.pdf
- Kovalenko, N. I. «*Evolutsiia teoretychnykh pohliadiv shchodo sutnosti finansovykh resursiv derzhavy*» [Evolution of theoretical views about the nature of the financial resources of the state]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 12 (2012): 42–44.
- Nepochatenko, O. O., and Melnychuk, N. Yu. *Finansy pidpriemstv* [Finance companies]. Kyiv: Tsentri uchbovoi literatury, 2013.
- Salyha, S. Ya., and Hniesheva, V. O. «*Teoretychni pidkhody vyznachennia sutnosti finansovykh resursiv domohospodarstv*» [Theoretical approaches to definition of essence of financial resources of households]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, no. 1 (2013): 87–91.
- Vorobiov, Yu. M. «*Teoretychni zasady formuvannia i vykorystannia finansovykh resursiv v sotsialno-ekonomichnii systemi*» [Theoretical bases of formation and use of financial resources in socio-economic system]. http://fbi.crimea.edu/arhiv/2009/nv_4-2009/003vorob.pdf